Безбар’єрність та інклюзивність в закладах вищої медичної освіти

У закладах вищої освіти, що належать до сфери управління МОЗ, триває робота щодо забезпечення дотримання вимог безбар’єрності та інклюзивності. У цій публікації наведено приклад Харківського національного медичного університету (ХНМУ).

Сучасний університет — це не просто місце для навчання, а простір, де кожна людина має відчувати себе комфортно, впевнено та захищено. Одним із головних напрямів розвитку сучасної освіти є створення безбар’єрного та інклюзивного середовища, у якому всі здобувачі освіти мають рівні можливості для навчання, спілкування й професійного зростання.

Усунення фізичних бар’єрів

Важливою умовою безбар’єрності є доступність університетських приміщень і транспортної інфраструктури. Для цього в навчальних корпусах, гуртожитках та клінічних базах встановлюються пандуси, ліфти, спеціальні підйомники для осіб, які користуються інвалідними візками. Це дозволяє студентам та співробітникам із порушеннями опорно-рухового апарату вільно пересуватись, відвідувати заняття, лабораторії, бібліотеку чи медичні заклади без сторонньої допомоги. Також університет працює над тим, щоб транспортні послуги були доступними для всіх — зокрема для маломобільних осіб, яким важливо мати можливість безперешкодно дістатися до місця навчання чи практики.

Безбар’єрність вступної кампанії

ХНМУ забезпечує рівні можливості для всіх вступників, незалежно від їхніх фізичних, сенсорних чи інтелектуальних особливостей. Приймальна комісія проводить роз’яснювальну роботу щодо умов вступу, оперативно реагує на звернення через електронну пошту та телефони гарячої лінії, активно інформує громадськість через соціальні мережі — Facebook, WhatsApp тощо.

Інформація про вступ постійно оновлюється на вебсайті університету та на інформаційних стендах. Для зручності абітурієнтів передбачено два формати подачі документів — онлайн або особисто.

Цифрова безбар’єрність забезпечується можливістю створити електронний кабінет вступника, через який можна подати заяву, відстежити її статус і підтвердити зарахування. У приймальній комісії діє консультаційний центр, де абітурієнтам допомагають із поданням електронних заяв.

Для вступників із тимчасово окупованих територій працюють освітні центри «Донбас–Україна» та «Крим–Україна», які надають консультації, допомагають в оформленні документів, проходженні оцінювання та поселенні до гуртожитків.

З міркувань безпеки вступні випробування проводяться дистанційно, а результати публікуються на сайті університету. Навіть у складних умовах воєнного стану ХНМУ проводить Дні відкритих дверей як онлайн, так і офлайн у безпечних приміщеннях, організовує екскурсії та майстер-класи.

ХНМУ має можливості для навчання осіб з особливими освітніми потребами: вхід до приміщень обладнаний стаціонарними пандусами; в наявності ліфти; вхідні двері до приміщень забезпечують прохід людям з важкими ураженнями опорно-рухового апарату

та проїзд інвалідним візком; необхідні місця руху обладнані поручнями; в наявності медичний пункт для забезпечення медичної допомоги; виконано ремонт аудиторій та туалетів; основні приміщення університету мають природне освітлення; в університеті дотримується повітряно-тепловий режим; чистота повітря в університеті забезпечується регулярністю вологого прибирання, використанням провітрювання; територія подвір'я університету має вільний доступ для маломобільних груп населення тощо.

Усунення інформаційних бар'єрів

Не менш важливо забезпечити вільний доступ до освітніх і наукових ресурсів. На сайті **Наукової бібліотеки** університету функціонує система дистанційних послуг, що дозволяє користуватися бібліотекою онлайн. Студенти мають змогу отримати доступ до вебнавігаторів електронних ресурсів — це посилання на книги, журнали, навчальні відео й наукові платформи.

Окремо варто відзначити колекції «Academic Integrity» та «Розвиток soft skills», які сприяють формуванню академічної доброчесності, розвитку комунікативних та професійних навичок. У бібліотеці також доступні власні електронні видання, серед яких бюлетень «Бібліотерапевт» і тематичні бібліографічні покажчики.

У системі дистанційного навчання **Moodle** розміщено колекцію «Наукова бібліотека», що містить електронні книги з українських інституційних репозитаріїв, консультаційні матеріали від фахівців бібліотеки та окремий розділ для English Medium Students. Такий підхід допомагає здобувачам освіти навчатися у зручному форматі, незалежно від місця перебування чи фізичних можливостей.

Усунення суспільних бар'єрів

Безбар'єрність — це не лише архітектурна чи технічна доступність, а й створення дружнього та толерантного соціального середовища. На базі **Психологічної служби** університету діють «Школа молодого лектора» та «Школа молодого викладача». Ці програми спрямовані на підготовку та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, зокрема щодо роботи зі студентами з особливими освітніми потребами.

Крім того, **Центр гендерної освіти** впроваджує інноваційні курси, які формують культуру рівності та взаємоповаги: «Нерівність та дискримінація у суспільстві», «Філософія сім'ї та кар'єри», «Етикет у суспільстві, етикет у медицині». Такі дисципліни допомагають студентам краще розуміти важливість толерантності та недискримінаційного підходу у професійній діяльності.

Важливим соціальним проєктом став ініціативний рух **студентського самоврядування** «Medicalbackground», спрямований на створення безбар'єрного студентського середовища. Проєкт об'єднує студентів, викладачів і навіть їхніх дітей, сприяючи спільним активностям, психологічній підтримці та соціальній адаптації, що є особливо актуальним у період воєнного стану.

Таким чином, університет послідовно формує інклюзивний простір, де кожен може навчатися, розвиватися та почуватися рівноправним членом академічної спільноти. Усунення фізичних, інформаційних та суспільних бар'єрів робить освіту по-справжньому відкритою, сучасною й гуманною.

У серії наступних публікацій наводитимуться приклади інших університетів МОЗ.